

Yaşlı Yoksulluğu

Muammer Ak
Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi.
akmuammer@hotmail.com
ORCID ID:0000-0003-0241-1893

Olgun Közleme
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi.
olgunkozleme@gmail.com
ORCID ID:0000-0003-3901-3469

Geliş Tarihi: 20.06.2017 Revize Tarihi: 03.12.2017 Kabul Tarihi: 22.12.2017

ÖZ

Yaşlanma sorunu ülkelerin demografik yapılarının olgunlaşması ile kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıkan doğal bir olgudur. Sağlık koşullarının iyileşmesi, hayatta kalma beklentisinin artması ve toplam doğurganlık hızının azalması gibi gelişmeler tüm ülkelerde yaşlanma sorununu ortaya çıkarmıştır. Bu gelişmeler, dünya nüfusu ile birlikte Türkiye nüfusunun yaş yapısını da değiştirmiştir. Türkiye, artık genç ve dinamik bir nüfusa sahip ülke olma özelliğini kaybetmektedir. Gidişat göstermektedir ki, Türk toplumu gelecekte yaşlı bir toplum olacaktır. Yoksulluk en genel anlamda insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanabilir. Yoksulluk sorunu bugün tüm dünyada yapısal bir sorun olarak görülmektedir. Türkiye’de yoksulluk en çok tartışılan konulardan biri olmasına rağmen, yaşlı yoksulluğu alanında yapılan çalışmaların sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Yoksulluk konusunda yapılan araştırmalar, yoksulluğun yaşa ve cinsiyete göre belirli risk gruplarını daha fazla etkilediğini göstermektedir. Bu bağlamda yaşlı nüfus, mikro ve makro düzeydeki ekonomik değişimlerden yakından etkilenen önemli bir risk grubunu oluşturmaktadır. Yaşlı nüfusun karşılaştığı en büyük sorun, aktif çalışma dönemine göre azalan gelir ve buna bağlı olarak yaşanan yoksulluktur. Araştırma Gümüşhane ili merkezde yaşayan yaşlıların yoksulluk durumunu tespit etmek için yapılmış uygulamalı bir çalışmadır. Araştırmada, basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre belirlenen, %44’ü kadın (110 kişi), %58’i erkek (140 kişi), 65 yaş ve üzeri 250 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırmanın saha çalışması 2016 Kasım ayında gerçekleştirilmiştir. Çalışmamızda yaşlı yoksulluğu Gümüşhane ili örnekleme üzerinde ele alınmış olup, çalışma ile Türkiye’deki yaşlı yoksulluğu konusuna katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: yaşlı, yoksulluk, yaşlı yoksulluğu.

Elderly Poverty

ABSTRACT

The problem of aging is a natural phenomenon that emerges inevitably with the maturation of countries' demographic structures. Such as developments improvement of health conditions, increase in survival expectancy and decrease in total fertility rate have raised the question of aging in all countries. These developments has also changed age structure of Turkey population together with world population. Turkey loses characteristic of being a country with a young and dynamic population. The trend shows that, the Turkish society will be an old society in the future. Poverty can be defined as the inability to meet the basic needs of people in the most general sense. The problem of poverty is seen as a structural problem all over the world today. Although poverty is one of the most controversial issues in Turkey, studies on elderly poverty are very limited. Researchs on poverty shows that poverty affects certain risk groups more according to age and sex. In this context, elderly population is an important risk group closely influenced by economic changes at the micro and macro levels. The biggest problem faced by the elderly population is declining income according to active working period and the living poverty associated with it. The study is an applied study to determine the poverty status of the elderly living in Gümüşhane province center. In the study, a survey has organized on 44% women (110 people), 58% men (140 people), 65 years old and over 250 people determined by simple random sampling method. The field study of the research has been applied in November 2016. In our study, the elderly poverty has been dealt with on the Gümüşhane province sample. However, the study aims to contribute to the elderly poverty in Turkey.

Keywords: aged, poverty, elderly poverty.

Giriş

Dünya nüfusunun yaşlanması hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeleri ilgilendiren önemli sosyoekonomik konuların başında gelmektedir. Günümüzde özellikle sağlık alanında hızlı değişim, sağlık koşullarının sağlıklı hale gelmesi, eğitim düzeyinin artması gibi etkenler bireyler için daha kaliteli ve uzun yaşam olanağı sağlamakta olup, doğurganlık oranının düşmesi ve ortalama yaşam beklentisinin yükselmesi ile yaşlı nüfus oranının giderek artmasına yol açmıştır. Nüfusun yaşlanması tüm ülkeler için artan ekonomik ve sosyal taleplerle yüzleşmeği ifade etmektedir. Daha çok gelişmiş ülkelerin problemi olarak görülen nüfusun yaşlanması günümüzde artık Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin de sorunu haline gelmiştir.

Demografik dönüşüm, toplumsal yapının, yaşam koşullarının ve özellikle aile yapısının değişimini de beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda aile yapısındaki değişimden en çok yaşlıların etkilendiğini söyleyebiliriz. Geleneksel geniş aileden çekirdek aileye dönüş, kadının çalışma hayatına girmesi, ailenin yaşamını sınırlı mekânlarda sürdürmek zorunda kalması özellikle kentlerde yaşayan yaşlıların sorunlarının artmasına yol açmıştır. Özellikle sosyal güvenlik kapsamında olmayan, yoksul, yoksun ve kimsesiz yaşlıların bakımı meselesi geleneksel yardım anlayışının değişmesine yol açmış olup toplumun yaşlıya bakmayı bir külfet olarak gördüğü ve bunu devletten beklediği görülmektedir. Bu toplumsal değişimin yaşlıyı korumaya yönelik toplumsal kültürü etkilediğini ve değerler sistemini erozyona uğrattığını ifade edebiliriz. Bu bağlamda geleneksel değerlerin ve kurumların yerini yeni değerlere ve kurumlara bıraktığı görülmektedir.

Yaşlı nüfusun artması sosyal güvenlik sistemini olumsuz etkilemekte, kamu harcamalarını artırmakta ve işgücü kapasitesini düşürmektedir. Ayrıca, yalnızlık, hastalık, muhtaçlık, bakım ve destek yaşlı sorunları ve yaşlılık hizmetlerinin birçok açıdan değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Yoksulluk sorunu, yaşanan ekonomik ve teknolojik gelişmelere rağmen çağımızda hala varlığını sürdüren bir sorundur. Yoksulluğun azalmaması kaynaklara ulaşımındaki yetersizlik veya kaynakların dağılımındaki eşitsizlik ile açıklanabilir. Farklı toplumsal gruplar için farklılık gösteren yoksulluk, özellikle yaşlılar, çocuklar, kadınlar, özürlüler gibi dezavantajlı grupları çok daha fazla etkilemektedir. Ayrıca yoksulluk bu gruplarda iktisadi, kültürel, siyasal ve toplumsal dışlanmaya da sebep olduğu ifade edilebilir.

Yaşlılığın getirdiği gelir elde etmedeki sınırlılıklar ve ek maliyetler yaşlıların yoksullaşma riskini artırmakta veya mevcut olan yoksulluğu derinleştirmekte olup yaşanan yoksulluk düzeyini farklılaştırmaktadır. Yetersiz beslenme, temel sağlık hizmetlerinden yoksunluk, sağlıksız ortamlarda yaşam sürdürme zorunluluğu, eğitimsizlik gibi yoksullukla ilintili sorunlar yaşlılığın olumsuz etkilerini daha da artırmaktadır. Ayrıca yaşlılık, bireyin refah düzeylerini ekonomik anlamda üst düzeylere çıkarma olanaklarını kısıtlayan ve yaşam kalitesini düşüren bir yapıyı da beraberinde getirebilmektedir. Bu bağlamda yaşlı bireylerin yoksullaşma veya var olan yoksulluğun daha da derinleşmesi riskine maruz kalmada toplumun diğer kesimlerine göre daha açık olduklarını ifade edebiliriz.

Yaşlı yoksulluğu sorunu son zamanlarda ülkeleri daha fazla ilgilendirmeye başlamıştır. Nüfusu yaşlı olan ülkeler arasında olan ülkemizde yaşlı yoksulluğu üzerinde daha fazla araştırma yapılması gerektiği açıktır. Ancak bu konuda yapılan araştırmaların yetersiz olduğu görülmekte olup bu çalışma ile bu konuya katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Yaşlılık ve Yaşlanma

Yaşlılık; çocukluk, ergenlik, gençlik ve olgunluk gibi insanoğlunun yaşam dönemlerinden biridir. Ne zaman başladığı bilinmeyen bu yaşam dönemi, sosyolojik ve psikolojik açıdan ele alınacak olursa otuz yaşında da başlayabilir veya seksen yaşında hala başlamamış olabilir (Tufan,2003:13). Bağımsız bir yaşamdan bağımlı bir yaşama geçişin adı olarak tanımlanabilecek olan yaşlılık, yaşam sürecinin geç dönemindeki gelişmenin devamını ve bireydeki değişimleri anlatmaktadır. Ayrıca, yaşam konusunda kayıpların ve çöküşün görüldüğü de bir dönemdir. Bu bağlamda yaşlılık, kültürel,

çevresel, sosyal ve ekonomik unsurların hazırladığı bir sonuçtur diye ifade edilebilir (Arpacı,2005:15). Devam eden bir süreç olan yaşlanma, bireyin çevreye uyumunda artan bir yetersizlik hali, beden yapısı ve işlevinde süregelen bozuklukların birikiminin sonucudur. Yaşlanma, tüm canlılarda görülen temel bir biyolojik süreçtir. Bireylerin fiziksel ve ruhsal güçlerini geri gelmeyecek şekilde yavaş yavaş kaybetme hali olarak tanımlanabilir (Hablemitoğlu ve Özmete,2010:17).

Yaşlanmayı etkileyen ve hazırlayan pek çok faktörün olduğu düşünüldüğünde yaşlılık; kronolojik, fizyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik açılardan tanımlanabilmektedir. Genel olarak kronolojik yaş veya takvimsel yaş, doğumdan itibaren başlayan zaman ile incelemeye tabi tutulan ana/zamana kadar geçen sürenin toplamını ifade eder (Sevil,2005:9). Fiziksel ve ruhsal yönden gerileme ile başlayan yaşlılığın ne zaman başladığını kesin çizgilerle ayırmanın olanaksız olduğunu ifade edebiliriz. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletlerin (BM) yaşlılık raporlarında 60 yaş kronolojik yaşlanma sınırı olarak kabul edilmekle birlikte gelişmiş ülkelerin çoğunda, aynı zamanda emeklilik yaşı olan, yaşlılığın başlangıcı olarak 65 yaş kabul edilmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ise ülkemizin ekonomik ve sosyal şartları gereği yaşlanma alt sınırını 60 olarak belirlemektedir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 65 yaş ve üzeri bireyleri “yaşlı” olarak tanımlamakta olup bir ülkenin toplam nüfusunun içinde 65 yaş ve üzeri yaşta olan bireylerin sayısı %7 ile %10 arasında olduğunda ile o ülke nüfusu yaşlı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, yaşlılığın gelişimi ve vücutta meydana gelen değişikliklere göre yaşlılık dönemi 65-74 yaş “genç yetişkinlik”, 75-84 yaş “yaşlılık” ve 85 yaş ve üzeri “ileri yaşlılık” dönemi olarak üç grupta ele almaktadır.

Yaşlanmanın başlangıcını fizyolojik olarak belirlemek zordur. Normal yaşlanma sürecinde zamana bağlı olarak vücut yapısında, organlar ve organların fonksiyonlarında bir takım fiziksel yetersizlikler ortaya çıkabilmektedir. Örneğin kemiklerde kalsiyum azalmakta, eklem esnekliğindeki azalma hareketlerde kısıtlılığa yol açabilmektedir. Bu durum yaşam tarzı değişikliklerine sebep olabilmekte ve yaşam kalitesini etkilemektedir. Yaşam kalitesinin, yaşlının fiziksel durumunun yanında içinde bulunulan sosyoekonomik koşullarla da ilişkili bir durum olduğunu ifade edebiliriz.

Psikolojik yaşlanma, kronolojik yaşa bağlı olarak bireyin algılama, öğrenme, problem çözme gibi zihin gücü gerektiren aktivitelerdeki başarısını, değişen durumlara uyum sağlama düzeyini ve bir bütün olarak varlığını devam ettirme potansiyelindeki değişimleri kapsar. Diğer bir değişle, yaşadığı çevre içinde bireyin davranışsal uyum yeteneğindeki yaşa bağlı gerilemeler ve değişimler psikolojik yaşlanmayı oluşturur. Yaşlanma en temelde, kişinin zamanla ölümle sonuçlanacak canlılık belirtilerinin azalması olarak tanımlanabilir (Kalınkara, 2014:8).

Bununla birlikte psikolojik yaşlılık daha çok, bireyin kendini yaşlanmaya hazırlaması ile ilgilidir. Kendini işi ile özdeşleştiren birey, emekli olunca yaşanan statü kaybı ile kendini boşlukta hisseder. Yaşlanan insanda yetersizlik duygusu, başkalarına yük olma korkusu, işe yaramama tedirginliği gibi duygular ortaya çıkar. Ayrıca, yaşlı birey devamlı kendi geleceği ile ilgili endişeleri barındırır. Yiyeceğine, giyeceğine aşırı dikkat eder. Sağlığının bozulacağı endişesi ile kalbini, tansiyonunu bahane ederek, üzücü olaylardan kaçınma davranışları gösterir (Arpacı,2005: 86).

Yaşlılık döneminde emeklilik, sevilen insanların kaybı, fiziksel ve zihinsel işlevlerin azalması ve başkalarına bağımlılığın artması gibi durumlar yaşlıyı psikolojik açıdan etkilemektedir. Üretkenliğin azalması yaşlının kendini işe yaramaz hissetmesine yol açmaktadır. Bu durumda alingan, ben merkezci ve kuşkucu olan birey, yalnız kalarak sosyal ortamlardan kaçarak kendini çevreden soyutlamaktadır (Öz, 1992:5).

Yaşlılığın sosyolojik yönü değerlendirmesinde, bireyin içinde yaşadığı toplumdaki yaşlılık dönemiyle ilgili değer ve normlar, diğer deyişle toplumda belirli bir yaş grubundan beklenen davranışların sergilenmesi ve toplumun yaşlılara verdiği değerlerin bütünüyle ilgilidir (Er,2009:142). Sosyal Yaşlanma bireyin zamanın geçişine bağlı olarak gerçekleşen gerilemeleri kapsayan “rol ve statüsünde değişimi” kapsamaktadır. Bireyin toplum içindeki yaşamında, çalışma ve sosyal işlerinde gücünün ve yeteneğinin azalarak kaybolması olarak da tanımlanabilen sosyal yaşlanma, toplumdan

topluma göre farklılık göstermektedir. Biyolojik yaşlanma, insan organizmasının yapı ve işlevlerinin zaman içindeki gerilemeleri iken sosyal yaşlanma, bireyin zaman içinde görev ve sorumluluklarını, var olan rollerini üstlenmesindeki ve terk etmesindeki değişimlere dayanmaktadır (Onur,1997:302-307). Sosyal çevre yaşlılık üzerinde önemli bir etkiye sahip olup sosyal roller toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Toplumun değer yargıları ve tutumları tarafından belirlenen sosyal roller bireyden beklenen davranışları göstermektedir.

Birey yaşlandıkça daha az çalışabilmekte, üretmekte ve gelirinde azalma görülmektedir. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının artması ve çalışan nüfusun azalması yaşlılığın ekonomik etkilerini ortaya koymaktadır. İnsanlar yaşlandıkça çalışma isteklerinin ve kapasitelerinin azaldığı böylece emek piyasasının dışında kaldığı görülmektedir. Yaşlıların uzun dönemli işsizliğe daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir. Özellikle yoksul kesimde yaşayan yaşlılarda kronik işsizlik bulunmakta olup çalışan yaşlıların da düşük ücretle çalıştığı görülmektedir (Emiroğlu,1995:41). Emeklilik sonrası gelir düzeyindeki düşüş ve ortaya çıkan sağlık problemleri gibi nedenler yaşlılık döneminde ekonomik sıkıntılara ve yoksulluğa sebep olabilmektedir.

Yoksulluk ve Yaşlı Yoksulluğu

Üzerinde görüş birliğine varılan bir yoksulluk tanımının olduğunu söylemek zordur. Tanımlar, yoksullara bakış açısına, toplumun değer sistemine göre ve zamana göre değişkenlik göstermektedir. Yoksulluk tanım ve ölçümünde en başta üzerinde durulması gereken bir nokta, yoksulluk göstergesi olarak salt ekonomik ölçütlerin mi yoksa bunların ötesinde sosyal ve hatta siyasal ölçütlerin mi dikkate alınacağı sorusuyla ilgilidir. Yoksulluğun yakın zamana kadar iktisat ağırlıklı veya ekonomik göstergelerin ön planda tutularak tanımlandığı görülmektedir. Ancak yoksulluk salt ekonomik açıdan tanımlandığında dahi başta tüketim ve gelir harcamaları olmak üzere birçok farklı ölçütü kapsayan bir göstergeler yelpazesıyla karşılaşılmaktadır (Şenses,2014:62).

Yoksulluk oldukça göreceli, yaşanan mekâna ve zamana göre değişen tanımlanması zor bir kavramdır. En temel anlamıyla yoksulluk, yokluk durumunu, kişilerin temel gereksinimlerini karşılayacak maddi olanaklardan yoksun olmasını ve yaşayabilecekleri minimum hayat standartlarının olmaması anlamına gelmektedir (Sallan,2002:107). Ayrıca, yoksulluk istihdam, barınma, sağlık hizmetleri, eğitim ve sosyal hayatın gereklerinden mahrum olma durumu olarak da kullanılmaktadır.

Yoksulluk tanımları içinde en temel olanı gıda yoksulluğunu yani açlık durumunu ifade eden mutlak yoksulluktur. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli kaynağa sahip olamama, mutlak asgari refah düzeyinin altında kalma ve hayatta kalabilmek için gerekli mal ve hizmetlere yönelik ihtiyaçların karşılanamaması durumu olarak tanımlanabilir (Aktan, 2002:36).

Dünya Bankası günde iki doların altında gelir elde edenleri göreceli yoksul, bir doların altında geliri olanları mutlak yoksul (açlık sınırının altında) olarak nitelendirmektedir (World Bank, 2001:17). Toplumsal refah ve gelir dağılımına vurgu yapan bir yoksulluk tanımı olan göreceli yoksullukta kişinin gelirinin ve yaşam standartlarının toplumun geneline göre kıyaslanması söz konusudur. Bu yoksulluk türünde kişilerin gıda, giyim, barınma, ısınma vb. gibi fiziksel/biyolojik ihtiyaçları; eğitim ve kültürel harcamalar, çalışma, sosyal güvence, siyasal yaşama katılım gibi toplumsal ihtiyaçları yoksulluğu belirlemede etkilidir. Bu bağlamda göreceli yoksullar, temel ihtiyaçlarını mutlak olarak karşılayabilmekte ancak kişisel kaynakların yetersizliğinden dolayı toplumun genel refah düzeyinin altında kalan ve topluma sosyal açıdan katılmaları engellenmiş olanları kapsamaktadır. Burada ön plana çıkan, o toplumsal yapıda kabul edilen, toplumsal hayata katılım düzeyi ve hayat standardıdır (Dumanlı,1996: 45).

Yaşlılar ve çocuklar gibi belirli yaş gruplarındaki kişilerin işsizlik, yoksulluk, güvencesizlik ve dışlanma ile karşı karşıya kalma ihtimalleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olabilmektedir. Özellikle yaşlılar gelir getirici işten mahrum olmalarının yanında çalışmaya engel sağlık sorunları ile yoksulluk riskine en çok maruz kalan kesimi oluşturmaktadır. Yoksulluk bu durumu yaşayan grup üzerinde hem bir baskı aracı hem de grubu belirli ölçülerde sınırlayan bir olgudur. Yaşlılık kişileri yoksullaştırdığı veya yoksullaşma riskini artırdığı gibi var olan yoksulluğun kronikleşmesine ya da derinleşmesine sebep olabilmektedir (Kayan, 2012:102). Ayrıca yoksulluk yaşlıların toplumsal hayata katılımında da bazı engeller oluşturmaktadır.

Yoksulluğun yaşlılara olan etkisi çok yönlü bir yapıya sahiptir. Yoksulluk, yaşlıların sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamama sorununu getirebilmektedir. Yaşlılıkta karşılaşılan sağlık sorunlarının getirdiği ek maliyetler yaşlıların yoksullaşmasında etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca yoksulluğun kişileri sağlıklı olmayan koşullarda yaşamaya zorladığı bir gerçektir. Yoksulluğun beraberinde getirdiği sağlıksız çevre, belli hastalıklara yakalanma riskini artırmaktadır.

Ülkemizde yaşlılar birçok sorunla karşılaşmaktadır. Düşük gelire uyum sağlamak yaşlı için psiko-sosyal sorunları oluşturmaktadır. Çoğu yaşlı geçimlerini kamu yardımı ile sağlamaktadır. Tufan (2006) tarafından yapılan Gero-Atlas araştırmasına göre; yoksulluk yaşlıların en büyük sorunlarından biridir. Toplum içinde en zor durumda olanlar yaşlılar ve dul kadınlardır. Yaşı 75'in üzerinde olan yaşlıların %67'sinin hiçbir geliri yoktur. Bu kişiler çocukları, akrabaları ve komşuları tarafından bakılmakta ve desteklenmektedir (Tufan, 2006:41). Yoksulluğu derinden yaşayan yaşlılara gerek resmi gerekse diğer yollardan yapılan yardım ve hizmetlerin yeterli olmadığı görülmektedir.

Yöntem

Araştırma kapsamında hazırlanan anket soruları Gümüşhane ili merkezinde 65 yaş üstü bireyler arasından basit tesadüfî örneklem yöntemi kullanılarak belirlenen 250 kişiye uygulanmıştır. Araştırma tarama modeline uygun şekilde tasarlanmıştır. Araştırmada amaç, araştırma sorusu ile ilişkili olan değişkenlerin doğru ve geçerli bir betimlemesini yapmaktır. Araştırmada anket ve mülakat teknikleri birlikte kullanılmıştır. Anket formu yaşlılarla yüz yüze görüşme gerçekleştirilerek uygulanmıştır. Anket yaşlıların yoksulluk durumlarını anlamaya yönelik soruları içermektedir. Araştırma verileri SPSS 16.0 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın saha çalışması 2016 yılı Kasım ayında yürütülmüştür.

Bulgular

Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin %44 (s=110)'ü kadın, %56 (s=140)'sı erkektir. Yaş dağılımına bakıldığında; %69,2 (s=85)'sinin 65-74 yaş arasında, %20,8 (s=52)'inin 75-84 yaş aralığında, %10(s=25)'unun ise 85-90 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Yaşlı nüfusun kendi içinde alt gruplara ayrıldığı görülmektedir. Buna göre, 65-74 yaş grubu "genç yaşlı", 74-84 yaş grubu "yaşlı", 85 ve üzeri yaş grubu ise "en yaşlı" olarak tanımlanmaktadır (Aslan ve Ertem, 2012: 46-52). Bu ayrıma göre araştırma örnekleminin %69,2'sinin "genç yaşlı", %20,8'inin ise "yaşlı" ve %10'unun "en yaşlı" kategorisinde olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin medeni durumlarına bakıldığında, %62,4(s=156)'ünün evli, %4,4(s=11)'ünün boşanmış, %31,6(s=79)'sının dul olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, %30,8 (s=77)'inin okuryazar olmadığı, %17,2 (s=32)'sinin okuryazar olduğu, %19,2 (s=48)'sinin ilkökul mezunu, %13,2 (s=33)'sinin ortaokul mezunu, %14,8 (s=37)'inin lise mezunu, %4,8 (s=12)'inin ise üniversite ve üzeri öğrenim gördüğü tespit edilmiştir. Eğitim bireyin hem sosyal hem kültürel hem de ekonomik açıdan yaşamını biçimlendiren, gelir elde edebileceği bir meslek sahibi olmasını sağlayan en önemli araçlardan birisidir. Ayrıca, öğrenim düzeyinin düşük olması ve eğitimsizlik yoksulluğun nedenleri arasında sayılmaktadır.

Araştırmaya katılan yaşlıların %10,8(s=27)'inin genel sağlık sigortalı, %31,2(s=78)'sinin sigortalı(SSK), %22,4(s=56)'ünün emekli sandığı, %20,4(s=51)'ünün bağ kur, %1,2 (s=3)'sinin ise özel sağlık sigortası kapsamında sosyal güvenlik ağına dâhil oldukları görülmektedir.

Kiminle yaşıyorsunuz? Sorusuna %18,4 (s=46)'ü "yalnız", %32,4 (s=81)'ü "eşimle", %25,6 (s=64)'sı "eşim ve çocuklarımla", %9,2(s=23)'si "çocuklarımla", %1,2(s=3)'si "kızım ve damadıyla", %13,2 (s=33)'si "oğlum, gelinim ve torunlarımla" cevabını vermiştir.

Hanede oturan kişi sayısına bakıldığında: %19,2 (s=48)'si "bir kişi", %29,2 (s=73)'si "iki kişi", %11,2 (s=28)'si "üç kişi", %17,6 (s=44)'sı "dört kişi" ve %22,8 (s=57)'i "beş kişi ve üzeri" olduğu görülmektedir.

Geçimlerini nasıl kazandıklarına bakıldığında ise; %72,8 (s=182)'in “emekli maaşı ile”, %7,2 (s=18)'nin “arazi geliri ve kira ile”, %5,6 (s=14)'nin “çocukların ve yakın çevrenin yardımı ile”, %0,8 (s=2)'in “vakıf veya dernek yardımı ile”, %2,8 (s=7)'in “kamu yardımı ile”, %10,8 (s=27)'in “diğer başka bir şekilde” geçimini sağladığı anlaşılmaktadır.

Çalışma kapsamına alınan yaşlı bireylerin aylık hane gelirlerine bakıldığında, %14(s=35)'ün 800tl'den az, %25,2(s=63)'nin 8001-1200tl arasında, %30(s=75)'ün 1201-1600tl arasında, %14,4(s=36)'ün 1601-2000tl arasında, %16,4(s=41)'ün ise 2001tl ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir. Yaşlılık döneminde özellikle emeklilik gelirin azalmasına ve alışılmış toplumsal statünün kaybına, ilişkilerin ve etkileşimlerin değişimine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra bilişsel ve fiziksel gerileme, üreticilik rolünün azalması, sosyal konumda değişme, bireylerarası desteğin zayıflaması, sağlığın kaybı gibi özgün sorunları ile bu dönemde ortaya çıkan kayıpların birbiri ile kesişmesi yoksulluğa neden olmaktadır.

Borcunuz var mı? Sorusuna %39,2 (s=98)'si “evet” derken, %60,8 (s=152)'i “hayır” cevabını vermiştir. Ne kadar borcunuz var? Sorulduğunda ise %16,8 (s=42)'inin “0-3000tl arası”, %8 (s=20)'inin “3001-6000 tl arası”, %2,4 (s=6)'ünün “ 6001-9000tl arası” ve %10 (s=25)'unun 9001tl ve üzeri” cevabını vermiştir. Buna göre %62,8 (s=157)'in borcu olmazken, %37,2 (s=93)' nin ise borcunun olduğu görülmektedir. Borcu olanların %27,6 (s=69)'sı borcunu ödemekte zorluk çektiğini, %17,6 (s=44)'sı ise ödemelerde zorlanmadığını ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların %71,2 (s=178)'si kredi kartı kullanmamakta olup, kullananların %12,8 (s=32)'i ödemelerinde sorun yaşamamakta, %12 (s=30)'si ödemelerde sorun yaşamakta ve %4 (s=10)'ü ise sadece asgari ödeme tutarını ödediğini ifade etmiştir. Son iki yıl içinde icra işlemi gördünüz mü? Sorusuna %93,2 (s=233)'si hayır, %6,8(s=17)'i evet cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan yaşlıların konut durumları incelendiğinde, %72(s=180)'sinin kendisine ait bir konutunun olduğu, %16,8(s=42)'inin kiracı olduğu, %11,2(s=28)'sinin ise aile fertlerine ait bir konutta yaşamını sürdürdüğü görülmektedir. YAŞAM'ın 2012 yılında Ankara'da yaptığı araştırmaya göre, yaşlıların %90,9'unun oturduğu konutun kendilerine ait olduğu ve %90,9'unun kendilerine ait bir odalarının olduğu tespit edilmiştir (YAŞAM,2012:6).

Geliriniz ihtiyaçlarınızı karşılamada yeterli mi? sorusuna; %66,8 (s=167)'i yeterli, %33,2(s=83)'si yetersiz cevabını vermiştir. Kendinizi yoksul hissediyor musunuz? Sorusuna katılımcıların %14,8 (s=37)'i “evet”, %59,6 (s=149)'sı “hayır”, %25,6 (s=64)'sı “kısmen” cevabını vermiştir. Hanenizin aylık gelir durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? diye sorulduğunda; %4,8(s=12)'si “çok düşük”, %23,2(s=58)'i “düşük”, %57,2 (s=143)'si “orta düzey”, %12,8(s=32)'i “iyi”, %2(s=5)'si “çok iyi” şeklinde cevaplandırmıştır. Emekli yaşlılara sorulan “Emekli maaşınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna, %4,8(s=21) “çok düşük”, %30,8(s=77) “düşük”, %49,2(s=123) “orta düzey”,%10,8 (s=27)'i “iyi”, %0,8(s=2) “çok iyi” cevabını vermiştir. Buna göre emekli yaşlıların tamamı emekli maaşlarını yetersiz görmektedir. TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırmasının (2011) verileri 65 yaş ve üzeri bireyler açısından yorumlandığında ortaya dikkat çekici sonuçlar çıkmaktadır. Bu sonuçlara göre; Türkiye’de emekli olan 65 yaş ve üzeri bireylerin yalnızca yüzde 19,63’ü emekli maaşlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Emekli maaşlarından memnun olmayan bu yaş grubundaki bireylerin oranı ise yaklaşık yüzde 79’dur. 55-64 yaş grubundaki emekli bireylerin büyük çoğunluğu da (%84,55) emekli maaşlarından memnun değildir(TÜİK,2011:6).

Türkiye Emekliler Derneği tarafından Türkiye’de 47 ilde 4.362 emeklinin katılımı ile 2010 yılında gerçekleştirilen Türkiye Emekli Profili Araştırması’na göre ortaya çıkan sonuçlar dikkat çekicidir. Emeklilerin çoğunluğunun evli (%78,7) ve erkek (%79,4) oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın özellikle kuşaklararası dayanışma açısından en önemli bulguları emeklilerin şu andaki yaşları ve emekliye ayrıldıkları yaştır. İlkokul (%58,7) ya da ortaokul (%28,7) mezunu olan kişilerden 50 yaşın altında emekliye ayrılanların oranı yüzde 62,2’dir. 50-60 yaşları arasında emekliye ayrılanların oranı %34,8 olup; bu oran 60 ve daha büyük yaş için yalnızca yüzde 3’tür. Emekliler daha çok 50 yaş altında emekliye ayrıldıkları için şu anda yaşları 55-65 arasındadır (%47,7). Tamamına yakının emekli aylıklarının yeterli bulmadıkları (%95,7), bununla birlikte bakmakla yükümlü çocuklarının olduğu (1-3 çocuk: %61,4; 4+: %11,2) ve bu çocukların da çoğunlukla işsiz oldukları (1-3 çocuk: %55,7; 4+: %4,8) ara ştırmanın dikkate değer diğer sonuçlarıdır. Kendi evlerinde oturan

emeklilerin (%66,7) büyük çoğunluğu dengeli ve sağlıklı beslenemediklerini (%81,9); birikim yapamadıklarını (%96,6); borçlu olduklarını (%74,3); günlük gazete (%72,2), dergi (%92,3), kitap (%88,8) almadıklarını belirtmektedir. Emeklilerin yarısına yakınının (%47,7) sürekli bir hastalığı olduğu; buna karşın emeklilerin yalnızca %5,3'ünün düzenli spor yaptıkları, %94,7'sinin aktif olarak spor yapmadıkları anlaşılmaktadır. Emeklilerin ve yaşlıların büyük çoğunluğu toplumda hak ettikleri saygıyı görmediklerini (%94,8) düşünmekte; mutlu olmadıklarını (%95,8) söylemektedir. Yüzde 89,3'ünün bir işte çalışmadığı belirlenen emeklilerin daha çok yaşlıların evde bakılması gerektiğini düşündükleri (%90,4) ortaya çıkmıştır (Türkiye Emekliler Derneği, 2010). Emekliliğin en önemli sonuçlarından biri, çalışma yaşamından ve onun getirdiği toplumsal statüden vazgeçmenin maliyetidir. Bu maliyeti azaltmanın yollarından biri, bireyin emeklilik hayatı boyunca başka birçok rolünün olduğunu hatırlaması ve bu rolleri oynamasıdır. Bu rollerden bazıları; tüketici birey, aktif vatandaş, eş, ebeveyn ve arkadaş gibi rollerdir. Bu roller gerektiği gibi oynandığında emeklinin sosyal statüsünün sanıldığı kadar azalmadığı görülecektir (Stub, 1982:107)

Yaşamınızı sürdürmek için başkalarından ekonomik destek alıyor musunuz? sorusuna, %79,2(s=198)'si almıyorum, %2,8(s=7)'i SYDV, %14,8(s=37)'i çocuklarımdan, %1,6(s=4)'sı akrabalarımdan, %0,4(s=1)'ü komşularımdan, %1,2(s=3)'si belediyeden alıyorum şeklinde cevaplamıştır. Yaşlı yoksulluğu alanında yapılan çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Türkiye'de yoksulluk veri tabanı TÜİK araştırması ile ortaya konulmakla birlikte, yaşlı yoksulluğunu mutlak, görel ve subjektif yönleri ile inceleme açısından yetersiz görünmektedir. Tufan (2010)'ın I. Türkiye Yaşlılık Raporu'nda da belirttiği gibi "Türkiye'de fakirlik en çok tartışılan konulardan biri olduğu halde, fakirlik araştırmacılığı yoktur ve yaşlıların fakirliği üzerine herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Daha ziyade ülkedeki genel fakirlik üzerine tartışılmaktadır" (Tufan, 2010: 54). Oysa yaşlılar, mikro ve makro düzeydeki ekonomik değişimlerden yakından etkilenen önemli bir gruptur. Yaşlıların para/gelir kaynaklarındaki değişiklikler yaşam biçimlerinin de değişmesine neden olmaktadır (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010: 51).

Bir bütün olarak düşündüğünüzde ne kadar mutlusunuz? sorusuna %4 (s=10)'ü çok mutsuzum, %14(s=35)'ü mutsuzum, %17,2(s=43)'si kararsızım, %56,4(s=141)'ü mutluyum, %8,4(s=21)'ü çok mutluyum cevabını vermiştir. Katılımcıların %95,6(s=239)'sının evinde buzdolabı, çamaşır makinesi, televizyon, telefon bulunmakta iken, %4,4 (s=11)'ünün ise evinde bu eşyaların bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca otomobiliniz var mı? Sorusuna %32,4(s=81)'ü evet, %67,6(s=169)'sı hayır demiştir.

Gerekli gıda ihtiyaçlarınızı karşılamak için geliriniz yeterli mi? sorusuna %87,2(s=218)'si yeterli, %12,8(s=32)'i yetersiz; doktor, ilaç gibi sağlık ihtiyaçlarınızı karşılamak için geliriniz yeterli mi? sorusuna % 88,8(s=222)'i yeterli, %11,2(s=28)'si yetersiz; kıyafet, ayakkabı gibi ihtiyaçlarınızı karşılamak için geliriniz yeterli mi? sorusuna %82(s=205)'si yeterli, %18(s=45)'i yetersiz; su, elektrik, telefon, yakacak gibi faturalarınızı karşılamak için geliriniz yeterli mi? sorusuna %83,6(s=209)'sı yeterli, %16,4(s=41)'ü ise yetersiz cevabını vermiştir.

Katılımcıların %72(s=180)'si yiyecek alışverişini daha çok pazardan yaparken, %28(s=70)'i marketten yapmaktadır. Gezme ve görme amaçlı yurt içi seyahat yapar mısınız? sorusuna %30(s=75)'u evet, %70(s=175)'i hayır cevabını vermiştir. Hangi sıklıkla et, tavuk veya balık yiyorsunuz? sorusuna %11,2(s=28)'si iki günde bir, %54,8(s=137)'i haftada bir, %28,4(s=71)'ü ayda bir, %3,2(s=8)'si üç ayda bir, %1,2 (s=3)'si altı ayda bir, %1,2 (s=3)'si yılda bir cevabını vermiştir.

Tasarruf yapabiliyor musunuz? sorusuna %31,6 (s=79)'sı evet, %68,4 (s=171)'ü hayır cevabını vermiştir. Maddi sorunlar nedeniyle kendinizi bazı şeylerden kısıtlıyor musunuz? sorusuna %36,8(s=92)'i evet, %44(s=110)'ü bazen, %19,2(s=48)'si hayır cevabını vermiştir. Canınızın çektiği gıdaları almakta güçlük çekiyor musunuz? sorusuna %27,2(s=68)'si evet, %45,2(s=113)'si bazen, %27,6(s=69)'sı hayır cevabını vermiştir. Genel olarak sağlığını nasıl değerlendirirsiniz? sorusuna %6(s=15)'sı çok iyi, %40,4(s=101)'ü iyi, %38(s=95)'i orta, %15,6(s=39)'sı kötü cevabını vermiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), yaşlıların sağlığını, katılımını ve güvencesini iyileştirmeye yönelik hükümetlerin, sivil toplum ve uluslararası örgütlerin "aktif yaşlanma" politika ve programlarını hayata geçirmeleri durumunda, yaşlıların yaşamlarını daha iyi sürdürebileceklerini açıklamaktadır. Bu bağlamda Dünya Sağlık Örgütü, aktif yaşlanmayı insanların yaşlandıkça hayat kalitelerini iyileştirmek

amacıyla yaşlılara yönelik sağlık, katılım ve güvenlik konusundaki fırsatların en üst düzeye çıkarılması süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle yaşlılara yönelik tasarlanacak politika ve programların insan hakları ve ihtiyaçlarına dayanması gerektiği ifade edilmektedir (WHO, 2002:20). Ayrıca, Dünya Sağlık Örgütü 1982 yılında Viyana'daki "Yaşlılık Dünya Zirvesi" toplantısında; yaşlıların yaşamlarını uygun şartlarda devam ettirebilmeleri için yeterli gelire, ulaşılabilir ve kaliteli sağlık hizmetlerine, güvenli bir çevreye, kültürel ve sosyal kaynaklardan yararlanacak imkânlarla kavuşturulması gerektiği, bilgi ve deneyimlerini genç kuşaklara aktarabilmek için kendileri ile ilgili politikaların belirlenmesinde aktif rol alabilmelerinin önemi vurgulanmıştır.

Türkiye'de yaşlılara yönelik politikaların genel özelliği devletin yaşlıyı birey/vatandaş olarak ve yaşlılığa bağlı risklerin giderilmesini bir vatandaşlık hakkı olarak görmemesidir. Yaşlılık ve sosyal politika konusu ele alındığında sorunun sadece belli bir yaş grubunu kapsamaması beklenmemelidir. Yaşlılık sosyal bir olgudur ve bütün bir toplumsal yapı ile ilişkilidir. Kayıt dışı istihdamın, yoksulluk ve işsizlik oranının yüksek olduğu bir ülkede yaşlılık, ekonomik sorunlarla birlikte ele alınmalıdır (Korkmaz,2014:210-211). Bu noktada "yaşlılık politikası" ve "yaşlılar politikası" kavramlarını ayırt etmek gereklidir. Yaşlılık politikaları, nüfusun tamamını kapsarken, yaşlılar politikası o günkü yaşlılara yönelik politikaları içermektedir. Yaşlılık politikaları yaşlanan insanlara, yani çocuklara, gençlere ve orta yaşlılara göre tasarlanmalıdır. Bunun yanı sıra, yaşlanmış olan, hasta, engelli ve yoksul yaşlıları koruyan, gözeten ve yaşam sevincini artıran ve en az yaşlılık politikaları kadar yaratıcılık gerektiren yaşlılar politikalarını hayata geçirmek gerekmektedir (Hablemitoğlu ve Özmete,2010:129). Yaşlılık sorunları sadece yaşlıların değil, tüm toplumun sorunudur. Bu nedenle konu tüm toplumun sorunları çerçevesinde ele alınmalıdır. Hastalandığı zaman tedavi olamayan, yaşlılığında aç açık kalabileceğini düşünerek yaşayan, sağlıklı barınma imkânına sahip olmayan ve düzenli bir işi olmadığı için her an parasız kalabileceğini düşünen insanları başkalarının merhametine teslim eden ve insanı hayırsever gönüllülerin veya kendi yakınlarının insafına bırakan bir toplumu eleştirebiliriz (Buğra,2013:264).

Sonuç

Günümüzde yaşlı bireyler sağlık sorunlarının yanı sıra ekonomik ve toplumsal sorunlarla da karşılaşabilmektedirler. Doğal bir süreç olan yaşlanma, belli bir zaman aralığında insanın biyolojik yapısında meydana gelen değişiklikleri kapsamaktadır. Yaşlılık, insan yaşam akışının bir parçasıdır. Türk kültüründe olduğu gibi hemen hemen tüm kültürlerde yaşlı bireyler saygı duyulan kişiler olarak kabul edilmektedir. Toplumu oluşturan bireylerin, toplumda bulunan diğer bireylerin içinde bulunabilecekleri olumsuz koşullara duyarsız kalmamaları beklenir. Bu bağlamda yaşlı insanların sosyal konumunu geliştirmek ve gelecekle ilgili maddi yoksulluk korkularını gidermek ülkedeki iç barışın sağlanması için önemlidir. Yaşlıların salt var olabilmeleri değil, toplumda yaşamlarını insan onuruna yaraşır biçimde idame ettirmeleri de gerekir. Bu koşulların sağlanmasında sadece devletin değil, toplumu oluşturan tüm bireylerin ortak sorumluluğu bulunmaktadır. Sosyal devlet, tüm bireylerin korunması, kalkınmanın ve refahın sonuçlarından yararlandırılması görevini üstlenmelidir. Bu bağlamda, yaşlıların bakım, korunma ve gözetim ihtiyaçlarının karşılanması yaşlılar için bir hak, vatandaşı oldukları devlet için ise bir görev olmalıdır. Bu sosyal hukuk devletinin bir gereğidir.

Geleneksel ailede yaşlının aile içindeki konum ve statüsü güvenceye alınmış olup yaşlı, aile içinde saygı gösterilen ve aynı zamanda bakılan bir üyesiydi. Sanayileşme ve kentleşmenin etkisiyle geleneksel geniş aile yapısının çözülüp çekirdek aileye dönüşmesi sonucunda yaşlıların aile içindeki konum ve statüsü eski önemini yitirmiştir. Bu dönüşüm, ailenin sosyal güvenlik sağlayan bir müessese olmaktan uzaklaşması ile sonuçlanmıştır. Ülkemizde aile yapısında önemli değişiklikler yaşanmasına rağmen geniş aile tipi fiilen geçerliliğini sürdürmekte olup işlevsel olarak aile ve akrabalık sistemi önemini korumaktadır. Akrabalar arasında karşılıklı yardım ve desteğin devam ettiği görülmektedir. Maddi desteğin yanında çocuk bakımında ana-babadan yardım istenmekte, yaşlı ana-babanın bakım ve geçim sorumluluğu yetişkin çocuklarına düşmektedir.

Bireyler yaşlandıkça daha az çalışmakta, üretmekte ve kazanmakta olup ortaya çıkan sağlık problemleri ile çalışma hayatından uzaklaşma, emeklilik sonrası gelir düzeyindeki düşüş vb. gibi nedenlerle yaşlılık döneminde ekonomik sıkıntılar ve yoksullukla karşılaşılabilir.

Kaynaklar

- Aktan, C. C. (2002). *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*. Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.
- Ankara Üniversitesi Yaşlılık Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi [YAŞAM],(2012). *Ankara'da Yaşlı Yoksulluğu: Ekonomik, Sosyal ve Kültürel İhtiyaçların Analizi*, Ankara Kalkınma Ajansı Projesi Yayınlanmamış Sonuç Raporu.
- Arpacı, F. (2005). *Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık*. Ankara: Türkiye İşçi Emeklileri Derneği Eğitim ve Kültür Yayınları.
- Aslan, D. & Ertem, M. (2012). *Yaşlı Sağlığı: Sorunlar ve Çözümler*. Ankara: Halk Sağlığı Uzmanları Derneği Yayını.
- Buğra, A. (2013). *Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dumanlı, R. (1996). *Yoksulluk ve Türkiye'deki Boyutları*. Ankara: DTP Yayınları.
- Emiroğlu, V. (1995). *Yaşlılık ve Yaşlılığın Sosyal Uyumu*. Ankara:Şafak Matbaacılık.
- Er, D. (2009).Psikolojik Açıdan Yaşlılık. *Fırat Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(11),131-144.
- Hablemitoğlu, Ş. & Özmete, E.(2010).*Yaşlı Refahı: Yaşlılar İçin Sosyal Hizmet*. Ankara: KilitYayınları.
- Kalınkara, V. (2014). *Temel Gerontoloji Yaşlılık Bilimi*. Ankara: Nobel Akademik Yay.
- Kayan, V. (2012).*Türkiye'deki Boyutları Açısından Yaşlı Nüfusun Yoksulluğu*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Korkmaz, N. (2014).Türkiye'de Yaşlılık ve Sosyal Politika- Yaşlılık Politikadan Ayrı Düşünülebilir mi? . *Küreselleşme ve Yaşlılık*, Nilüfer Korkmaz ve Suzan Yazıcı(Der.) , s.189-211.Ankara, Ütopya Yay.
- Onur, B. (1997). *Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik-Yaşlılık-Ölüm*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Öz, F. (1992).Yaşlılıkta Ruh Sağlığı. *Türk Hemşireler Dergisi*, 42 (2), 5-8.
- Sallan, S. (2002), Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadelenin Sosyolojik Boyutları. *Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları*, Yasemin Özdek (Ed.), Ankara, TODAİE Yayınları, s.107-118.
- Sevil, H. T. (2005).*Yaşlılığın Sosyal Anatomisi*. Ankara: Sabev Yayınevi.
- Stub, R. H. (1982).*The Social Consequences of Long Life*. Illinois: Springfield.
- Şenses, F. (2014).*Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tufan, İ. (2003).*Modernleşen Türkiye'de Yaşlılık ve Yaşlanmak: Yaşlanmanın Sosyolojisi*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Tufan, İ. (2006), *Yaşlılıkta Bakıma Muhtaçlık ve Yeni Bir Bakım Kültürü*. Antalya: Gero Yayınları.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK],(2011).*Yaşam Memnuniyeti Araştırması*. 18.12.2016. tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10770> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye Emekliler Derneği (2010), *2010 Türkiye Emekli Profili Araştırması*.
- World Health Organization [WHO],(2002).*Active Aging: A Policy Framework*. 20.12.2016 tarihinde http://www.who.int/ageing/publications/active_ageing/en/ adresinden erişilmiştir.
- World Bank (2001), *World Development Report 2000\2001: Attacking Poverty*. 18.12.2016 tarihinde <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/11856> pdf adresinden erişilmiştir.

Extended Abstract

Population aging leads to increasing economic and social demands for every country. Population aging referred to as a problem generally faced in developed countries has turned into an issue which developing countries like Turkey too have come to suffer from.

An increase in elderly population adversely affects social security system, causes an increase in public expenditure and reduces labor capacity. It also entails a multi-perspective consideration of geriatric services and geriatric concerns such as solitude, sicknesses and conditions, destituteness, care, and support.

Therefore, "elderly poverty" has recently come to interest countries more seriously than ever. In Turkey, among the countries with higher senior population, more research should be conducted on elderly poverty. Due to the fact and the thought that there is little research on elderly population, this study is considered to contribute to the academic discussions over seniors.

The questionnaire developed for the purpose of the study was administered over 250 individuals at the age of 65 and over in Gümüşhane province by employing the simple random sampling. The research was designed as a descriptive survey. The aim of the study is to accurately and validly describe the variables related to the research question. Questionnaire and interview techniques were used together. The questionnaire was administered by conducting face-to-face interviews with senior participants. The questionnaire consists of items intended to describe the poverty levels of seniors. The obtained data were analyzed with SPSS 16.0.

The female and male participants account for 44% and 56%, respectively, while the seniors at age 65-74, 75-84, and 85-90 account for 69.2%, 20.8%, and 10% of the participants, respectively. Moreover, 62.4% are married, 4.4% are divorced and 31.6% are widowed. The data also showed that 30.8% are illiterate and 17.2% are literate. In addition, 19.2% are elementary school, 13.2% are middle school, 14.8% are high school graduates, and 4.8% have a bachelor's or a higher degree. 10.8% of the participants have a general health insurance, while 31.2% are covered by an insurance program of the SSK (Social Security Institution), 22.4% by the state retirement fund, 20.4% by the Bağ-Kur (Social Security Institution for Artisans, Self-employed Citizens, and other Independent Employees), and 1.2% by a private health insurance. 18.4% were found to live "alone", 32.4% "with his/her spouse", 25.6% with "his/her spouse and children", 9.2% "with his/her children", 1.2% "with his/her daughter and son-in-law", 13.2% "with his/her son, daughter-in-law and grandchildren. The analysis of the income revealed that 72.8 live "on pensions", 7.2% "on incomes from immovables", 5.6% "by the financial help of their children, other relatives, friends, and neighbors", 0.8% "on financial supports of foundations and societies", 2.8% "by public relief", and 10.8% "on other means".

According to the analysis of the monthly household incomes of the participants, 14% of them earn less than 800 Turkish Lira (TL), 25.2% between 801 and 1200 TL, 30% between 1201-1600 TL, 14.4% between 1601-2000 TL and 16.4% an amount equal to or higher than 2001 TL.

39.2% have debts. 27.6% of in-debt participants have difficulty paying their debts. Moreover, 71.2% of the participants do not use credit cards, while credit card owners experience difficulty paying their debts and 4% pay only the minimum amount. Relatedly, 6.7% went through debt enforcement.

The analysis of the housing data showed that 72% have their own houses, 16.8% are tenants and 11.2% live in a house owned by a family member or another relative.

The data revealed that the incomes of 33.2% of the participants do not suffice for them to be able to satisfy their needs and 14.8% feel that they are poor. 4.8%, 23.2%, and 57.2% respectively reported that their monthly household incomes were "very low", "low", and "moderate".

4.8%, 23.2%, and 57.2% stated that their pensions were "very low", "low", and "moderate", respectively. The findings concerning their financial status indicated that 2.8% of the seniors receive financial support from the Social Assistance and Solidarity Foundation (SASF), while 14.8% and 1.6% accept financial help from their children and relatives, respectively.

56.4% and 8.4% respectively expressed that they are "happy" and "very happy". While 95.6% reported that they have a refrigerator, washing machine, television and a phone in their houses, 4.4% said that they do not. 32.4% have a car.

The rates concerning whether their incomes cover their needs are as follows: 12.8%, 11.2%, 18.0%, and 16.4% think that their incomes do not suffice for food, health care, dressing, and bills, respectively.

While 72% of the participants buy food at a local marketplace, 28% shop food at stores. The ones having taken a domestic tour for leisure account for 30%. 11.2% of the seniors were found to eat red meat, chicken, or fish every other day, 54.8% once a week, 28.4% once a month, 3.2% once every three months, 1.2% once every six months and 1.2% once a year. It is another finding that 31.6% of the participants can save money, while 36.8 refrain from buying some specific items for financial reasons. In addition, 27.2% barely afford comestibles they want to buy. An overall analysis of their health conditions as provided by them showed that 6%, 40.4%, 38%, 5.6% feel "very well", "well", "not bad", and "bad", respectively.

As individuals grow older, they work, produce, and earn less. Moreover, they suffer from financial difficulties and thus poverty during senescence owing to such factors as post-retirement income decrease, health-induced failure to work, etc.

The common feature of the policies intended for seniors in Turkey is the state's failure to regard seniors as individuals/citizens and the elimination of senescence-related risks as a citizen's right. Senescence is a social phenomenon and concerns the entire social structure.

Furthermore, senility-induced problems are concerned with not only the seniors but also the whole society. Hence, it should be discussed as a social not an individual issue. It can be asserted that an attitude leaving people who cannot receive a proper treatment when with a health problem, cannot find a decent housing, and suffer from perpetual anxiety due to the feeling that they can be "penniless" for not having a regular employment to the mercy of others, charities or their relatives is neither humane nor democratic.